

BIBLIOTECA
MOSIM

—
2

INTRADIC
—
VALTE
E
ONISELD

27
IV

34

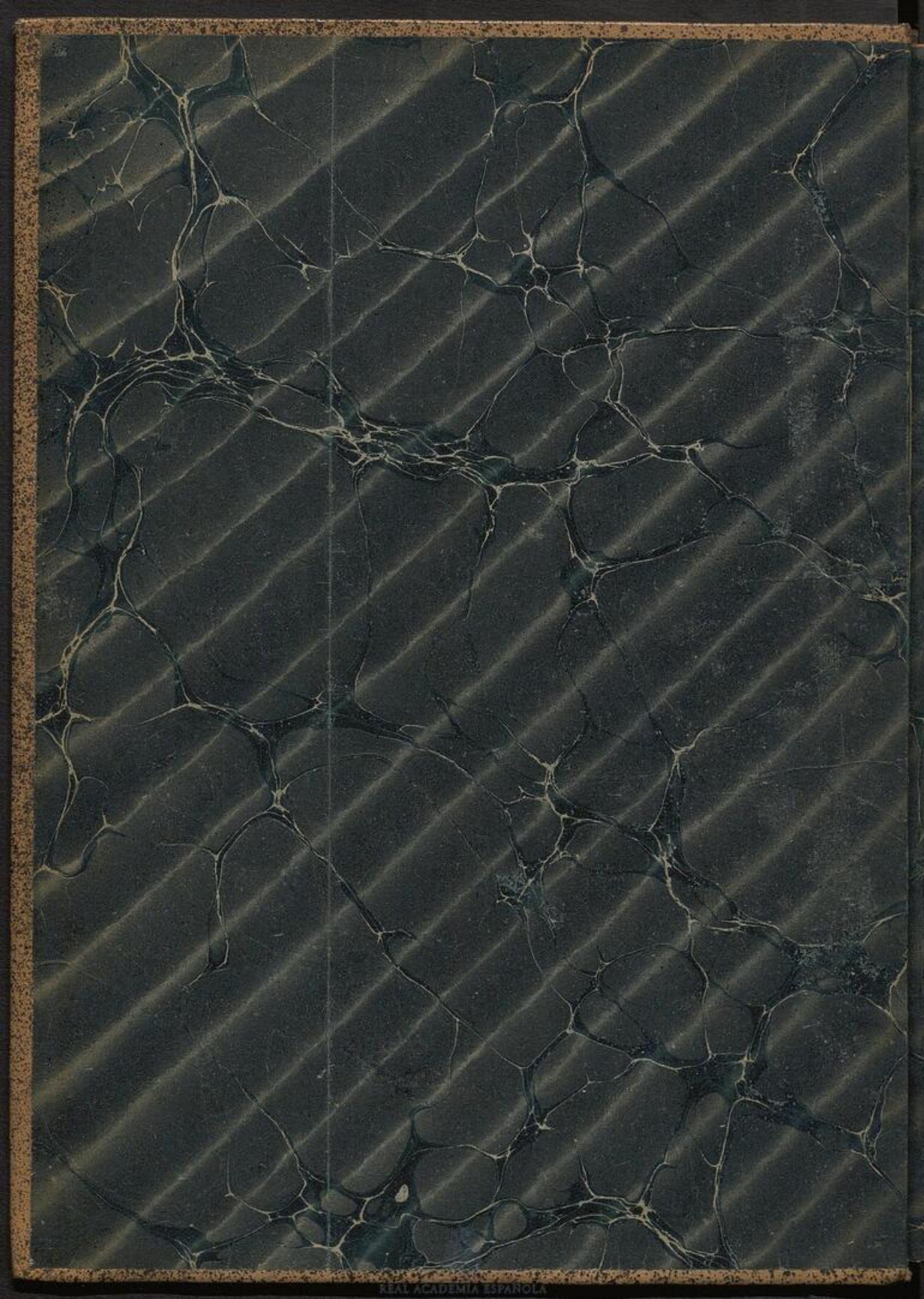

27

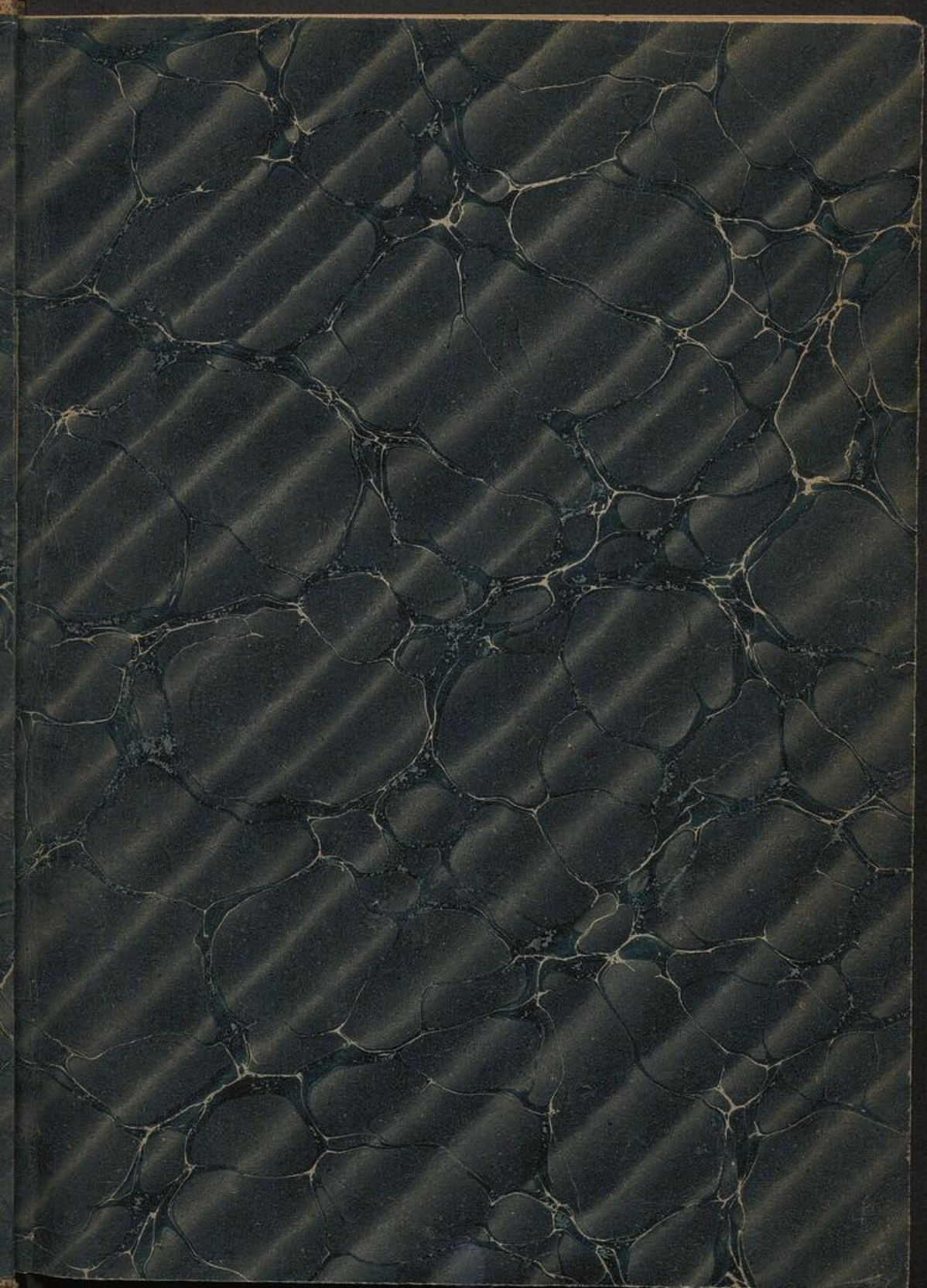
IV

34

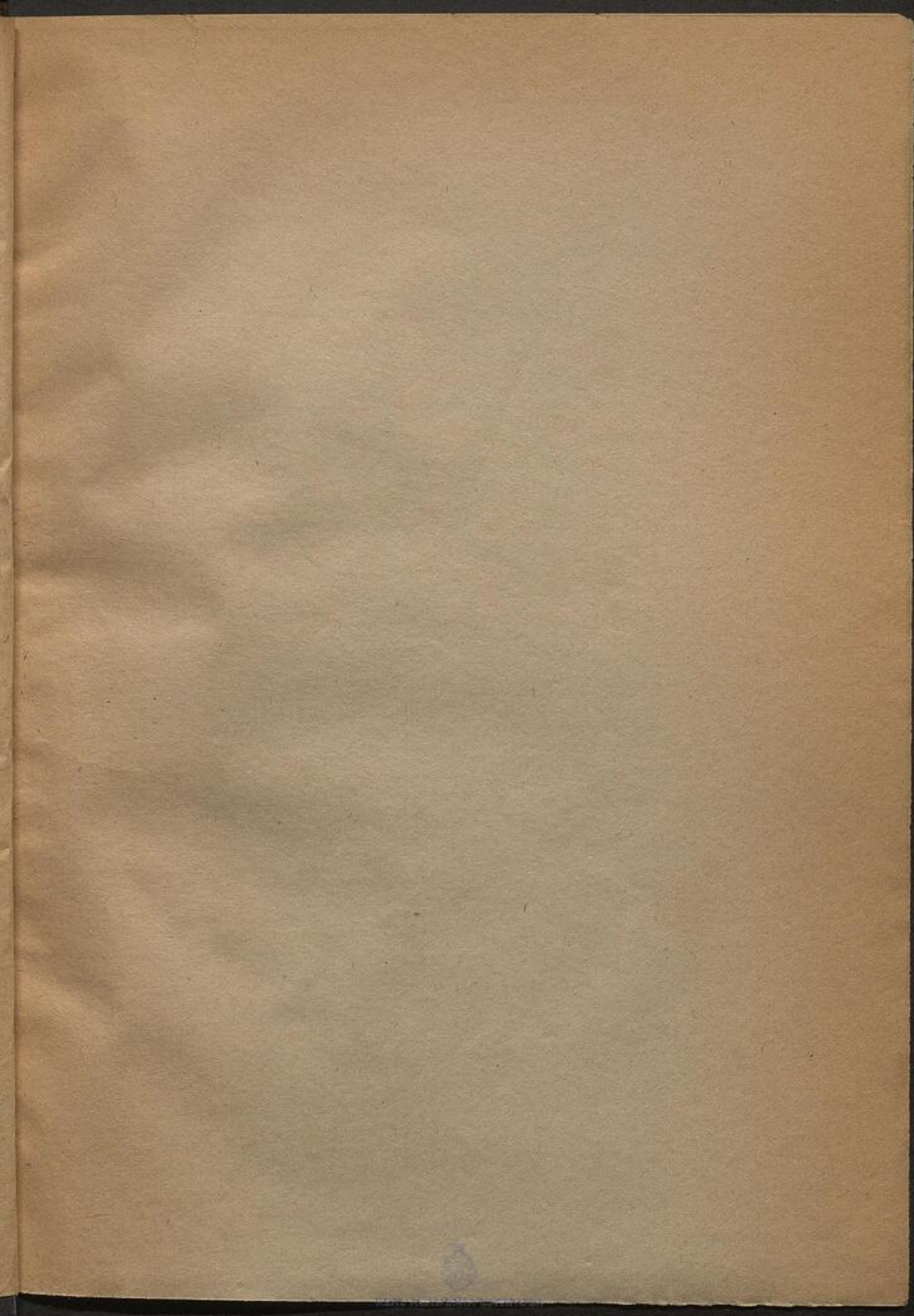

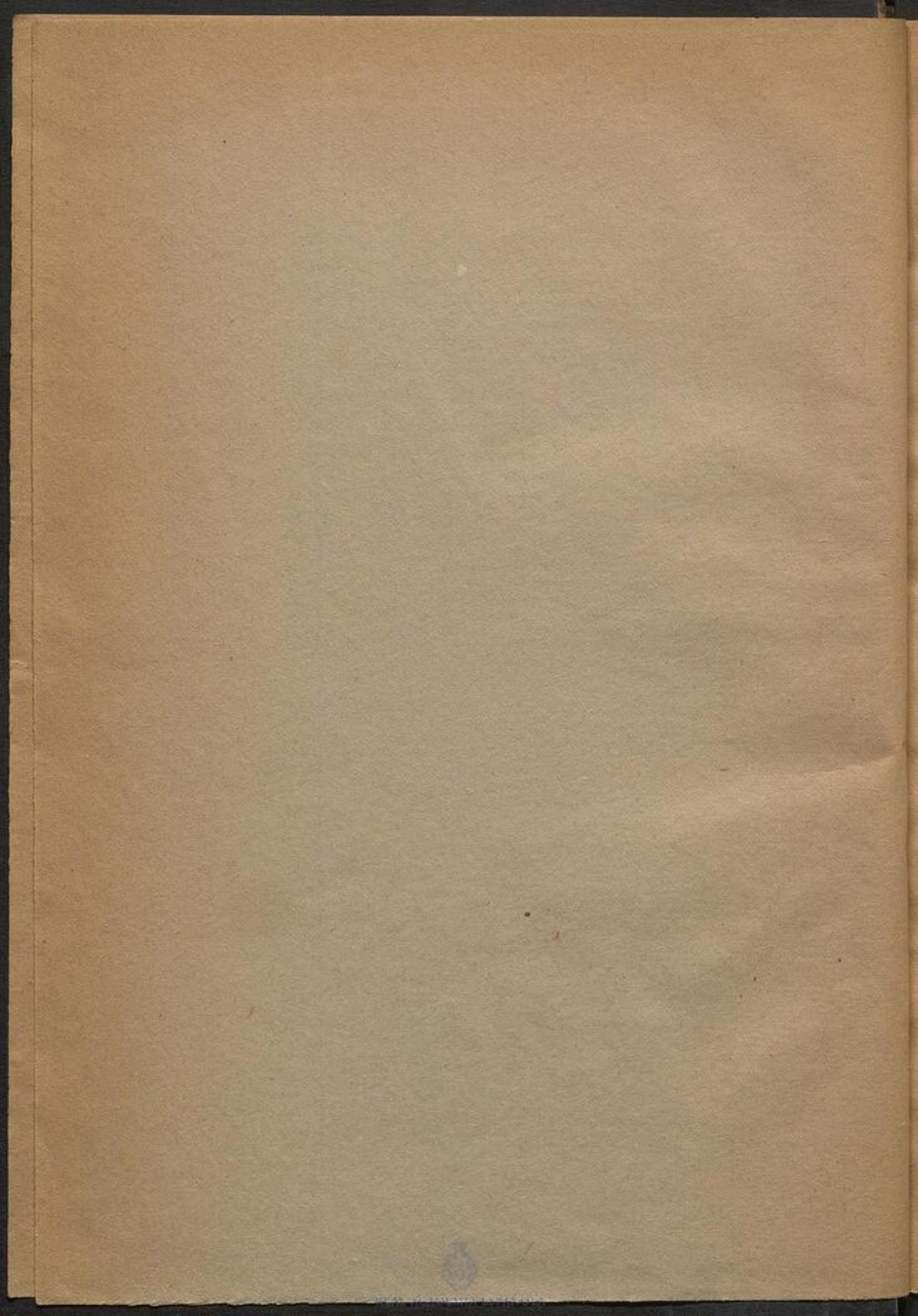

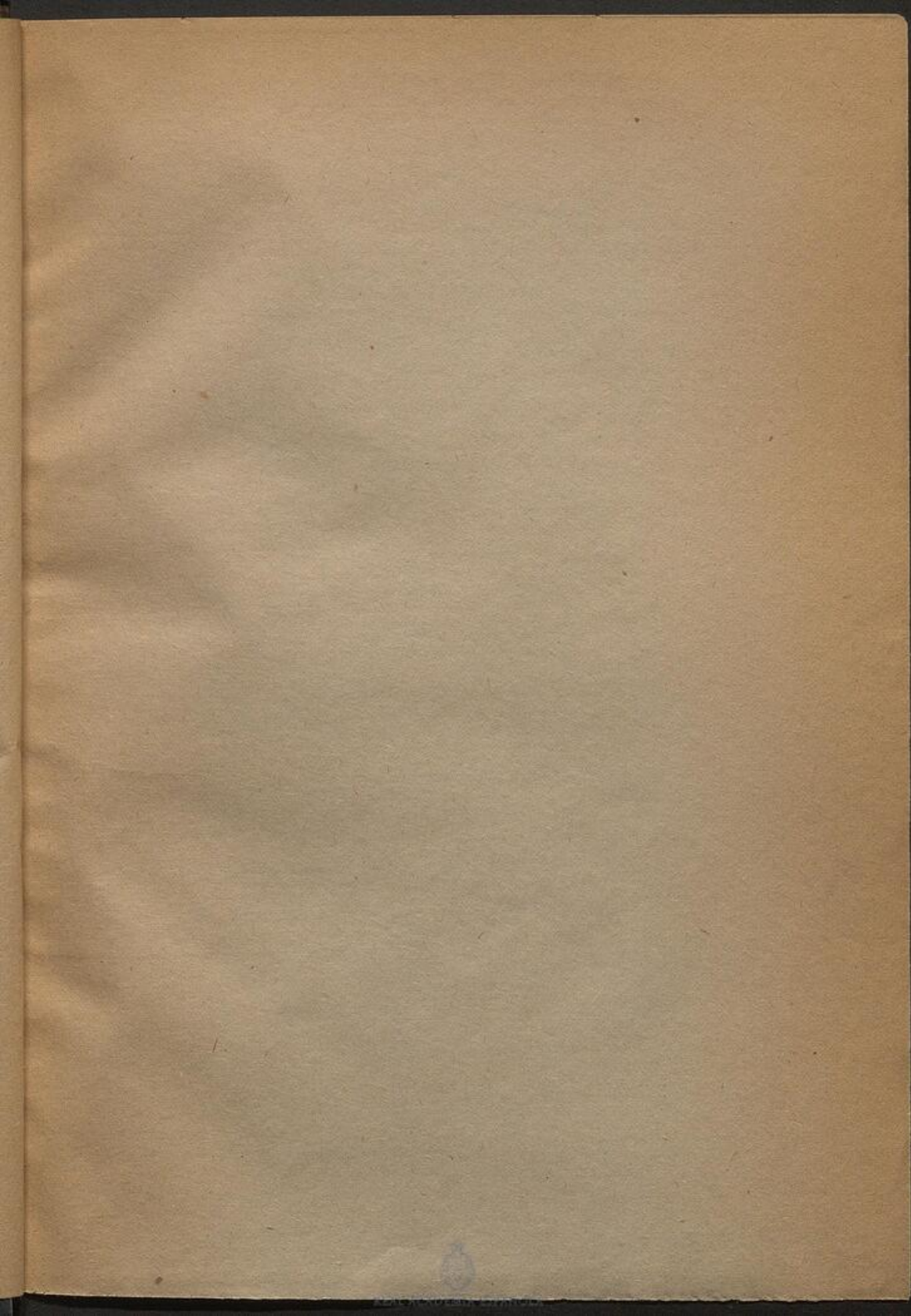
27-IV-34

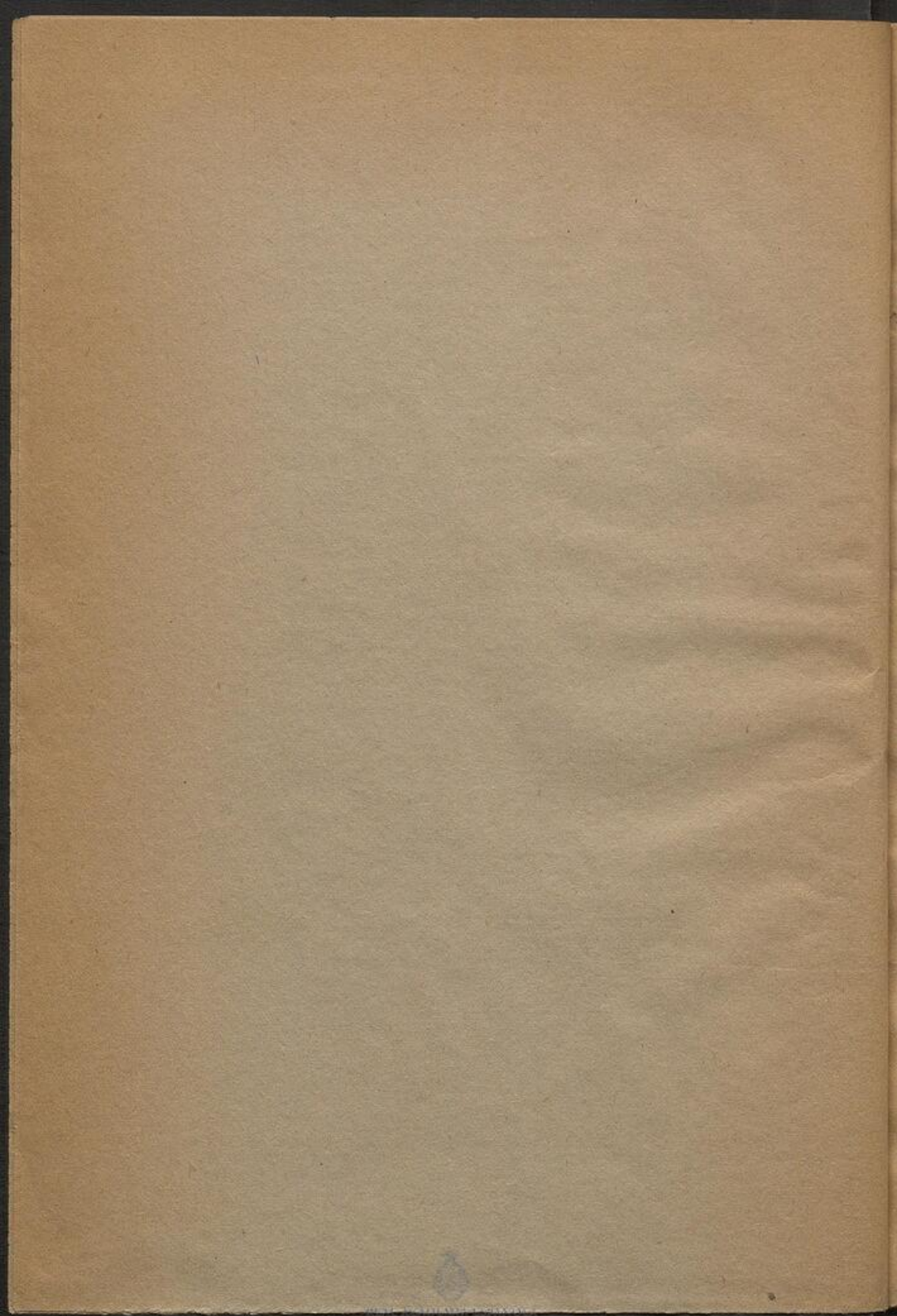

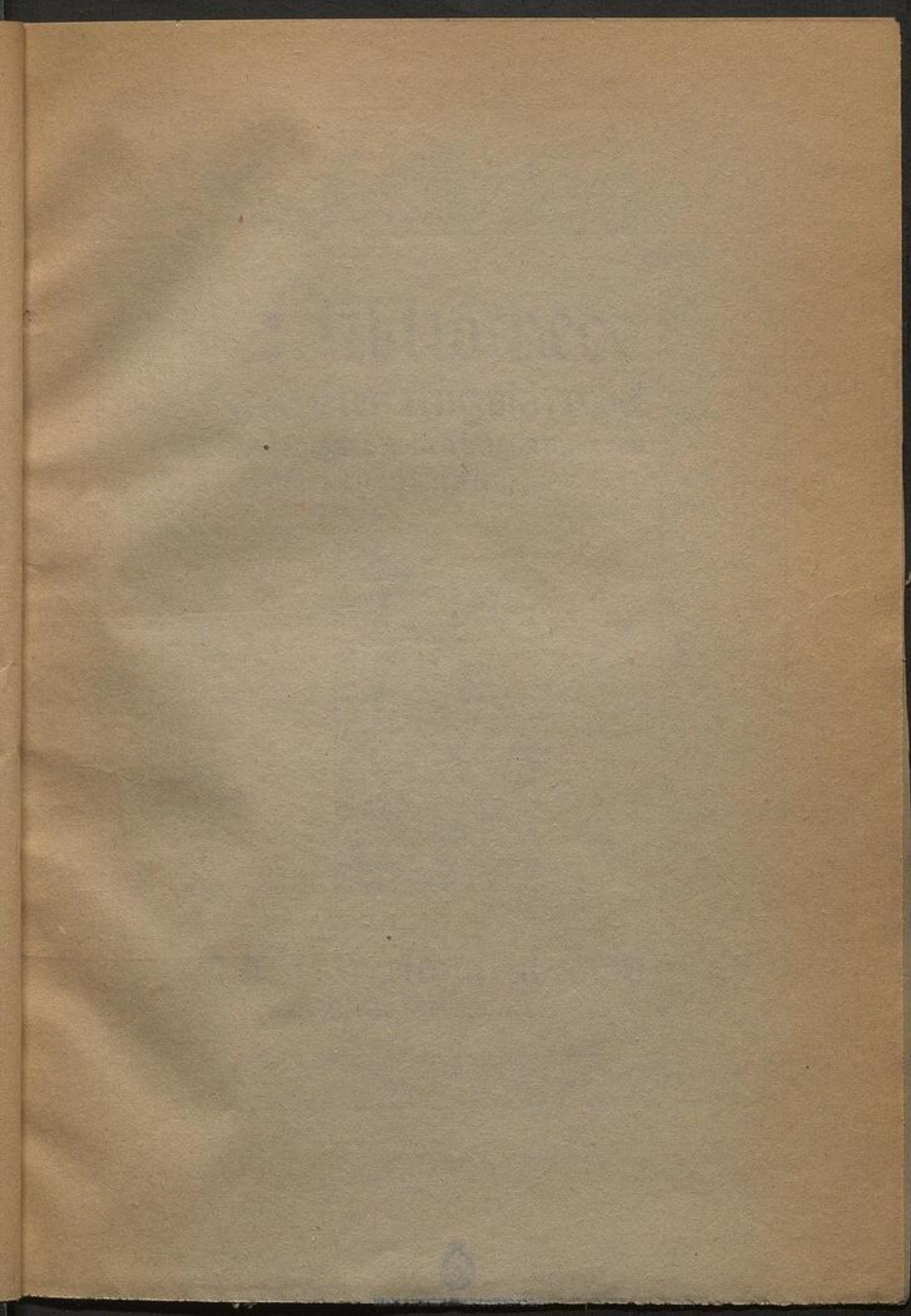

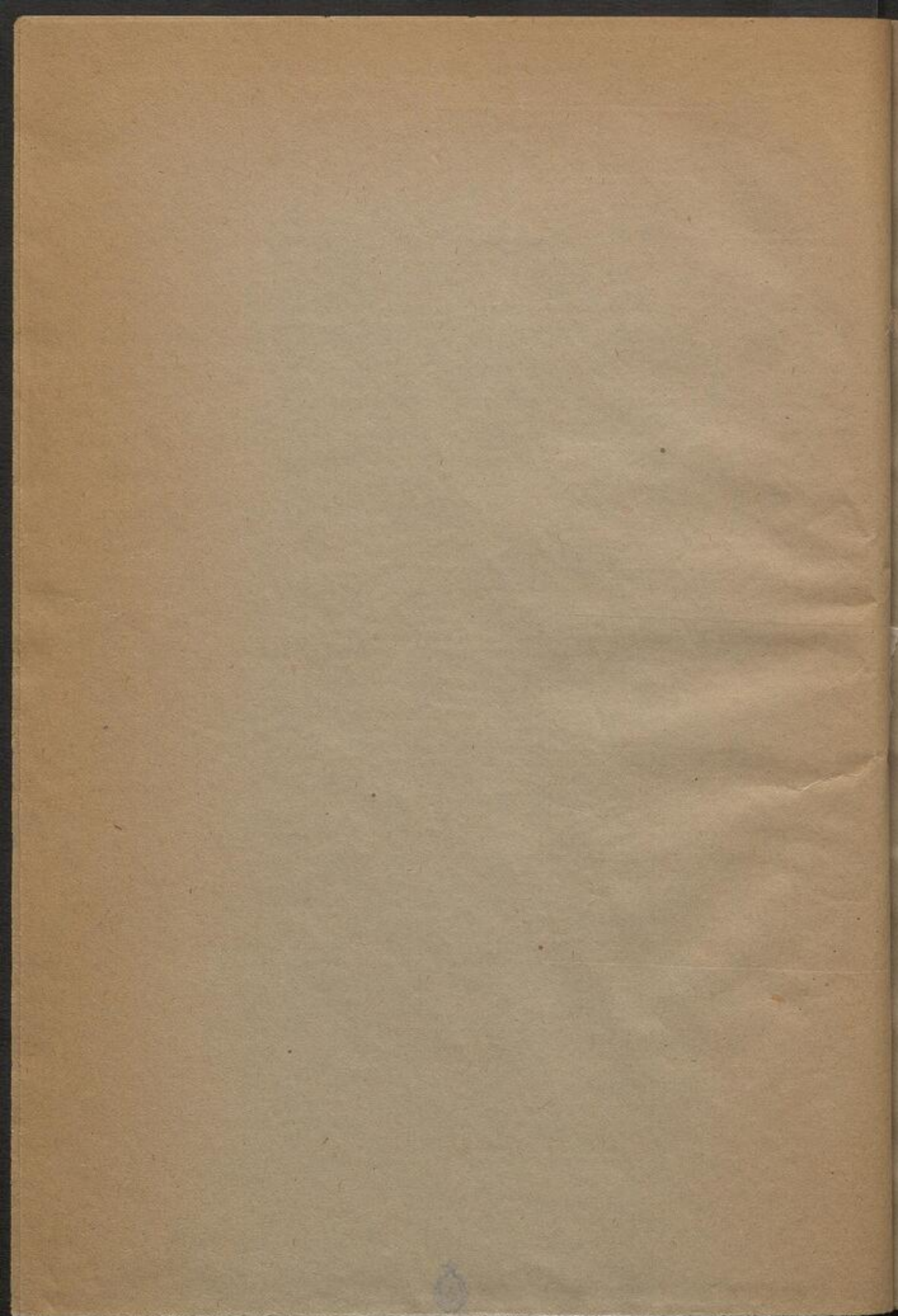

Bibliotheca

de obres singulars del
bon temps de nostra lengua materna
estampades en letra lemosina.

Barcelona: libreria
den Alvar Verdager.

Historia d' **U**alter
e de la pacient **G**riselda escrita en
llatí per **F**rancesch **M**etrarcha: e
azzomançada per **B**ernat **M**etge.

Estampada en **B**arcelona per
n' **E**varist **V**llastres en l' any **M**.**D****L****L****L**.**l****x****x****x****i****j**.

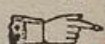

Nota: Dels dos manuscrits del quinzen
segle que han servit per la edicio de la present
obreta, lo que pertany a la Bibl. prov. y univ.
de Barcelona (que es lo menys antich dls dos)
du 'l titol, sobreposat en la centuria passada, de
Historia de las bellas virtuts.

Ben s' hora degue divulgar-se entre 'l nostre
poble aytal lligenda, puix son traductor en lo
darrer libre **Del Sompni de Bñt Metge**, una
de les obres mestres de nostra literatura, diu:

 La paciencia, fortitut e amor conjugal de
» **Grifelda**, la istoria de la qual son per mi de
» **lati en nostra vulgar transportada, callare,**
» **car tant es notoria que ya la reciten per**
» **enganar les nits en les vetles e com filen**
» **en iuern entorn del foch. »**

M. A. Morel-Fatio en son excellent **Catalech**
dels Manuscrits Espanyols de la Bibliotheca
Nacional de Paris, du en l'art. 623 aquesta
cita ab la diferencia: ... **ia la reciten les velles**
com filen en iuern entorn del foch.

Letra de Bernat Metge

a Madona Ysabel de Guimera.

A molt hono-
rable e honesta senyora
madona Ysabel de Guis-
mera: Bernat Metge
salut e reuerēcia subiec-
tiua. A mi ensercant
entrels libres dels phi-
losops e poetes alcuna
cosa ab la qual pogues
complaure a les dones
virtuoses, o correch laltre dia una ystoria la
qual recita Petrarcha poheta laureat, en les
obres del qual yo he singular affectio. E com la
a .ij.

dita ystoria sia fundada en virtuts de paciencia,
obediencia e amor coniugal, e a mi sia cert que
être les altres virtuts vos, senyora, siats dotada
daquestes singularment, perço he deliberat de
arromansar la dita ystoria e de tremetre leus
perque vos e les altres dones virtuoses prenats
eximpli de les coses en ella contengudes, no per
tant que jom pens que vosaltres freturets daq̄sta
doctrina, car sens ella sots assats patients e vir/
tuoses, mas perço que hoynts la present istoria
siats pus ardèts en seguir les dites virtuts: car
diu lo mestre de amor Duidi, en les obres del
qual en temps que yo amaua me solia molt deli/
tar, que al cauayl leuger quant corre no li nou si
hom li dona alguna speronada. Suplicant vos
que la seguent ystoria vullats benignament hoir,
e en les aduersitats, les quals algu en aquesta
present vida no pot squiuar, con loch sera ben
remembrar de aquella perço que mils e pus pa/
cientment purats aquelles sufferir, de les quals
Deus vos vuyla preferuar per sa merce, amen.

Assi comença la ystoria de
Walter e de Briselda.

MYtalia es una
prouincia ornada de molts
nobles castells e viles ap/
pellada lo marquesat de
Saluça, de la qual era
Marques un fort noble
baro appellat Walter, jo/
ue bell e molt gracios, no
menys noble de costumes que de linatge, e
finalment en totes coses fort insigne/ sino que
content de aço que fortuna li hauia donat no
curaua del esdeuenidor, e trobaua tan gran pler
en cassar, que totes les altres coses que affer

b .j.

Ystoria de Walter

hauia ne menyspreaua. E specialment nos cura
raua de pendre muller, de la qual cosa los seus
vassalls e sotmeses eren fort dolèts e despagats:
los quals con molt ho haguessen soferit anaren
ensemps al dit Walter: e la hu dells, lo qual era
s major auctoritat o per bell parlar o p maior
priuadesa que hauia ab lo dit Walter, dix ari:
¶ Molt noble Marques, la tua humanitat
dona a nos audacia e gosar que tota vegada
que los fets ho requiren ab deuota confiança
parlem ab tu, e que are les voluntats que tots
tenim secretes en los nostros coratges la mia
veu notificch a les vostres orelles: no pas que
jo hage algun interes singular en asso, mas per
tal cō tu, segons que per molts indicis e senyals
has souen prouat, mostres e reputes q̄ jo son a
tu molt car denant tots los altres. Con donchs
totes les tues coses placien e hagen a nos toſ
temps plagut, perço que puram jutjar que som
benauenturats con aptal senyor hauem, e que
serem molt pus benauenturats en lo esdeuenidoz
q̄ tots nostres vehins / **S**uplicam te humilment
que vulles pendre muller, e que asso vulles fer
spatrada ment, car los jorns sen van e volen fort
leugerament. E jatsesia q̄ tu sies en la florz de ton
jouent, empero la velleſa enſeguer aqueſta florz, e
la mort es proiſma a tota edat: tot hom equal
ment ha a morir, e la hoza es incerta. **¶**Placiet

donchs q̄ hoges les pregaries daquells qui no menysprearien los teus manamèts, e comana a nos la eleccio d̄ la muller, car nos lat procurarē tal que ella sera digne de acostar se a tu, e de tal linatge que tots pozem star ab bona speranza de ella. Deliurens donqs daquesta trista de ancia en que som, perço q̄ si Deus disposaua en altra manera de tu no ten anasses menys de ledesme successor, e nos romàguessem sens regidor alcun.

¶ Ladonchs lo dit Walter mogut p̄ les piadoses paraules dels seus, dix: ¶ Vosaltres, amichs, me forçats de fer ço q̄ james no fo en lo meu coz. Jom adelitaua que visques en libertat, la qual fort tart es en matrimoni, perque jom sotmet de bon grat a la voluntat de vosaltres. E jatsia que jo confiu de la vostra sauiesa e fe, vull releuar a vosaltres del carrech que volets pendre per mi, car jo mater men vull hauer lo affany de sercar lam: com jo sia cert que la noblea de la hun no ennobleex laltre, e que moltes vegades los fills son dessemblāts als pares. Tot lo be qui es en la persona no li ve daltre sino de Deu, al qual jo coman mi e tots mos afers, sperant que ell me trobara cosa q̄ sera expediēt a repos e salut mia. E pus vosaltres trobats plaser que jo prengua muller, promet vos que jo complire vostre desig en breu, pero vull quem prometats que qual se vulla muller que jo prenha ab sobirana honoz e

Ystoria de Ualter

reuerencia la tractarets, e que entre vosaltres no hage alcū quin digua mal nes clam d la elec/ cio per mi faedora. Qual se vulla muller que jo pendre aquella vull que sia vostra senyora, e sie ari tractada per vosaltres com si era filla del emparador. ¶ Ladonchs tots a una veu con/ cordablement li prometeren fort alegrement de attendre e complir son manament, ari con aqlls qui per sobres d goig apenes cuydauen veure lo die de les noces, ab tant gran pler lo esperauen. Lo qual die lo dit Ualter los assigna que fossen aparellats a la celebracio de aquelles. E no res menys mana als seus domestichs e familiars q̄ solemnement aparellassen les coses necessaries a la festa.

N molt luny del palau d'el dit marques era situada una vila petita poblada d' alguns pageses fort poch e pobres, entrels quals ni auia .j. pus pobre que tots los altres appellat Janicola, e hauia una filla appellada Griselda assats bella d' cors, mas era pus bella de bones custumes e de virtuts del coratge, la qual se era nodrida en sobirana po/ bresa, ab vianda grossera: e ignorant tot desig carnal james no hauia imaginat ne girat len/ timent en folls ne delicats penſaments, ans reposaua en lo seu pit virginal coratge dome vell

e saui, e ab inestimable caritat seruia diligentmēt
son pare: e pasturant algunes poques de ouelles
que hauia filaua cascun jorn, e puyt tornant/
sen a casa aparellaua cols o spinachs, o altres
viandes couinents a la sua condicio, e fahia lo
lit a son pare: e finalment tot son temps despe/
nia en pietat e obediencia filial. ¶ E cō Walter
hagues acostumat de passar souen per la casa de
son pare, e sagues pres esment moltes vegades
de la virtut daquesta nina, la qual virtut no era
manifestada a la gent nen parlaua algu perço
con era de tan baix stament, lo dit Walter se
mes en coz de pendre aquesta per muller sobre
totes les altres.

Ystoria de Ualter

L dia de les nupcies se acostaua, e tothom se meraueylaua don vendria la nouia, e qui era. E lo dit Ualter entretât fabia prouisio d anels daur, de coronas e daltres ornamentals: e feu fer ves/ tadures, calçes e sabates a forma o a mesura daltra donzella la qual era de statura semblant a Briselda. ¶ Ab tant vench lo die assignat, e cō algu no sabes noues de la nouia, tot hom stech fort marauellat, e maiorment perço con ja era hora de dinar, e la vianda e la casa eren ja apa/ vellades. Ladõchs Ualter ari cō si degues erir a carrera a la sua sposa, isque fora lo seu palau be acompanyat de molts nobles homens e do/ nes, dzeffant son cami ves la vileta dessus dita. ¶ Briselda ignozant les coses que per ella eren aparellades, e aportant aygua en un canter en lo seu cap entrassen en la casa de son pare perço que spatras ço que affer auia e que anas ab les altres nines a veure la sposada de son senyor. E de mentre Ualter anaua pensiu entre si mateix acostantse ves la casa de Janicula, crida Bri/ selda per son nom, interrogant la hon era son pare. E aquella reuerentment e ab gran humi/ litat respos li q̄ en casa era: a la qual dix Ualter: ¶ Manali q̄ vinga a mi. E cō lo pare de la dita Briselda fo vengut, lo dit Ualter prenent lo per la ma, ab veu baxa perço que algun nou hois,

dix: ¶ Zanicola, jo se que tu ames molt a mi, e tostemps he conegut tu per bo, feel e leyal, e les coses que a mi plaen jom pens que tu les hages per agradables. Empero una cosa singularment vull saber de tu, si vols hauer a mi per genre qui so ton senyor? Ladõchs Benicola, spaordit per les dites paraules, dix: ¶ Jo no deig res voler ne auorrir sino ari con plaura a tu qui est mon senyor. ¶ Entrem nosen dõchs, dix Walter, sols, tots sols, perço que en presencia tua jo pure interrogar ta filla. E apres que foren entrats dins la casa de Zanicola, sperant defora e mereuellât se tot lo poble, trobaren Griselda molt marauellada e spahordida del aueniment de tan gran oste, a la qual dix Walter: ¶ A ton pare e a mi plau que sies ma muller, e pens me q̄ semblant mêt placia a tu: pero una cosa te vull demanar, si vens acordada q̄ apres que nostre matrimoni sera acabat e complit lo teu coratge se conuenga de bon grat ab lo meu, ari que en alguna cosa james nos descouenga ab la mia voluntat: e que tot so que jo volre fet te placia, e que nom contrestaras nem faras mala cara ja mes. Al qual la dita Griselda tremolât per la nouitat daquest fet respos: ¶ Sēyor meu, yo no sō digna de tan gran honoz, pero si la tua voluntat es e fortuna mia que ari sie com tu has dit, jot promet que no tant solament fare so que tu manaras, ans

Ystoria de Ualter

encare te dich que james no pensare res que sia
 contra ton voler, ne tu poras fer alguna cosa,
 posat quem manasses matar, la qual cosa sia
 desplaent a mi. ¶ Assats me basta, dix Ualter,
 e mostrant aquella publicament al poble, dix:
 ¶ Aquesta es ma muller, aq̄sta es vostra sēyora,
 aq̄sta amats e hōrats: e si mi auets car, haiats
 aquesta molt pus cara. ¶ E perço que ella no
 aportas res s̄ la fortuna vella a la nouella casa,
 feula despullar tota nua a les honrades dones q̄
 eren aqui, e dels peus fins al cap la feu vestir de
 vestadures noues. La qual apres que fo vestida,
 pentinada e be arreada, apenes la conech lo
 poble. E encontinēt Ualter la sposa e li dona un
 fort bell anell: e faent la caualcar en hun cauall
 blanch feu la amenar ab gran alegria, present
 e acompanyant tot lo poble, al seu palau.

Griselda aquesta manera foren celebrades les noces fort solemnement: e nostro Senyor feu tanta de gracia a la dita Griselda que algu no pogue jutgar q̄ fos nodrida en casa de pastor sino en algũ palau imperial, tant era cara e venerable enuers tots: e apenes coneguera hom qui la conegues de natiuitat, que fos filla de Venicula: tanta era la honestat de la sua vida, e la noblea de les sues costumes, e la dolzor de les sues paraules ab les quals se tiraua los coratges de les gents. E no tant solament dins los terminens de la sua terra la loauen, ans encare per moltes altres prouincies era scampada la sua virtuosa fama, ari que molta gent ab gran affectio e pler venia per mirar aquella. ¶ En aquesta manera Walter, ennobleyt de insigne e benauenturat matrimoni, viuia ab sobirana pau en casa sua, e fora sa casa ab sobirana amor de ses gents: e era tengut per fort saui con tant gran virtut amagada deus tã gran pobrea e fretura auia acostada a si mateix. ¶ E no tant solament Griselda exercia negocis femenils e domestichs, ans encara con obs hi era usaua de officis publichs, e en absencia de son marit leuaua de carrera los plets e questios de la terra, e metia pau entre los discordants ab tant bones e saues paraules e maneres, e ab tanta maturitat e egualtat de juy, que tot hom

Ystoria de Walter

deya que Deu los auia tramesa aquesta dona del cel.

N passa molt de temps que Griselda se emprèya, per la qual raho tots los seus sotmesos stigueren ab engorosa sperança. ¶ Apres ella pari una filla molt bella, e jatsia que los vassalls aguessen mes amat fill, empero no tant solament son marit, ans encara tota la gent ne hac fort gran pler. ¶ E apres hun temps que la filla fo deslatada, jatsia que lo dit Walter agues assats prouada la fe de la muller, empero volch la prouar e asseiar mes auant. E stant sol en una cambra cridala, e ab cara trista dix li ari: ¶ Be sabs tu, Griselda, e nom pens que p la present fortuna te sie oblidat lo stament del temps passat: be sabs tu encara en qual manera venguist en aquesta casa, e con est assats cara e molt amada de mi: mas no est ari cara als nobles homēs de ma terra, maiorment despuy que comensist auer infants, car tenen se fort per eniuriats que sien sotmesos a dona que sie filla de pages ari com tu est. E es de gran necessitat a mi que desig auer pau ab ells, que de ta filla faça no lo que volria, mas lo que a ells plaura: e couendramen a ffer cosa quem sera la pus trista e la pus dolorosa que io pogues fer, pero no ho volria fer q̄ tu no ho sabesses, porque vull que tu ho consentes e que hi aies aquella

pasciencia la qual me prometist en lo comença-
ment de nostre matrimoni. Ladõchs Griselda,
hoides aquestes paraules, sens mudament de
color e de paraula, dix: ¶ Tu est nostre senyor,
e yo e aquesta filla tua som teus: fe de les tues
cofes ari cõ te plaura, car res no pot a tu plaure
que a mi desplaia, car io no desig auer res ne
he paor de perdre alguna cosa en aqst mon sino
tu. Jo he ficades aqstes cofes en lo mig del meu
cor, les quals iames no exiran per passament de
lonch temps ne per mort: totes cofes impossi-
bles se porien abans fer quel meu coratge nos
mudaria. ¶ Ladõchs Walter, fort alegre per la
dita resposta, mas dissimulât ho cõ mils pogue,
se parti deuant ella demostrant que era fort trist.
¶ Apres hun poch trames li .j. dels seus algot-
zirs en lo qual ell se fiaua molt (ben certificat
de sa intencio e de ço q ell entenia a fer) lo qual
vinent a ella gran hora de nit li dix: ¶ Senyora
mia, perdonem e placiet que nom tïgues en mal
so que io forçadament he a fer. La tua sauieta
sab quina cosa es qui ha affer ab senyor al qual
hom no pot contrestar per dura cosa e cruel
que man esser feta. Mon senyor ma manat que
yo prengue aquesta infantia, e que aquella::::
¶ Ab paraula estroncada lexas de parlar e de
dir lo cruel ministeri q deuia exercir. Sospitosa
era la fama del algotzir, sospitosa era la cara,

sospitosa era la hora, sospitosos erē les paraules
 ab les quals jatsessia que ella clarament entenes
 que aquell deuia anar matar la sua dolsa filla
 cara, empero no gita lagremes ni sospira gens,
 la qual cosa no solament fora stada molt dura
 a mare, ans ho fora semblantment a nodrissa.
 Puys ab bona cara prenent l'infanta, guardant
 la un petit, e besant aquella, beneyla e feu li lo
 senyal de la creu en lo front, e donala al algotzir
 dient li: ¶ Veten, e met en execucio so que mon
 senyor te ha manat: mas prech te de una cosa,
 quet quarts q̄ besties feres ne ocells no deuozen
 ne mengen aq̄st petit cors, ab tal condicio pero
 que per mon senyor no sie manat lo contrari.
 ¶ E apres con lo dit algotzir sen fos tornat a sō
 senyor e li agues recitat so que per ell era stat dit
 a la dona, e so que per ella era stat respōst, e li
 hagues donada la filla, amor e pietat paternal
 mogueren fort lo dit Walter: pero ell no lexa son
 proposit, ans la liura a son algotzir enbolcada
 en draps, e mesa dins una gran canasta posala
 sobre una bestia que la apoztas suaumēt: e feula
 apoztar ab gran diligencia a Bolunya a sa ger/
 mana, que era muller d̄l comte de Panico, que
 la nodris e que la instruis ab maternal amor e
 studi de bones custumes, e que la faes nodzir, e q̄
 la tingues tã secretament con pusques, que hom
 en lo mon no pogues saber de qui era filla. E lo

dit algotzir encontinent cōpli ab gran diligencia so que li era manat. ¶ Apres Walter considerāt souen les paraules e la cara de sa muller, iames no pogue conerex ne auer senyal que lo coratge de sa muller se fos mudat, car equal alegria, diligencia e cura, acustumat seruey e amor sēblant li demostrana de fet que dabans auia acustumat: e iames no li demostra tristoz ne li feu mencio de sa filla, ne iames desliberadamēt ni per incident lo nom de aquella no li eri de la boca, que algu hois.

Apres de aquestes coses que foren passats .iiij. anys Griselda se emprenya, e pari un fort bell fill, el qual agueren grā goig e alegria son pare e tots sos amichs. ¶ E a cap de dos anys que fo deslatat, Walter tornant en la acustumada curositat dix a sa muller aytals paraules: ¶ Be creu que aies hoit dir con lo meu poble ha gran desplet e no porta pascientmēt lo nostre matrimoni, maiorment despuys que tu haguist e comensist hauer infants: pero james nols sabe tant greu con feu despuys que tu haguist fill: car dien entre ells, e yo qui moltes vegades ho he hoit, q̄ « apres la mort de Walter lo net de Benicola senyoreiar ha a nos, » e a aquells es fort greu que tāt noble terra sia sotsmesa a aytal senyor. Cascū die entre

c .iiij.

Ystoria de Walter

lo poble se dien estes paraules, p les quals io qui son fort desiyos de repos, e a la veritat me tem de perills de ma persona, me somoch moltes de vegades que daquest infant faça ço que he fet de sa germana: mas denunciubo abans perso que sobtosa e inopinada dolor not torbas. **E** Bzifelda respos: ¶ Senyor, ia ho he dit, e are ho repetesch, q̄ io no pur res fer, ne vull ne no vull sino so que a tu plau, car io en aq̄sts fills no he als sino los treballs: tu est senyor de mi e dells, per que fe a ta guisa desso ðl teu, e no hi demans mon consentiment, car en ari con en lentrament que fiu de la tua casa me despulli les vestadures, ari despulli les mies voluntats e desigs, e vestim los teus, per que en qualsevulla manera tu vulles alguna cosa yo semblantment vull aquella: car si yo fos certa de la tua voluntat, ia aguera comensat a voler e desiyar ço que tu desiges: mas pus lo teu coratge no pur preuenir, de bon grat seguire aquell. **E** si tu trobes plaer q̄ yo muyze, tantost morre volenterosament, car alguna cosa finalment ne la mort sera equal a la nostra amor. ¶ Ladonchs Walter merauellantse de la constancia e fermetat de la fembra, partis ab trista cara denant ella: e encontinent trames li lo algotzir q̄ ia altra vegada li auia tremes, lo qual apzes que ab gran instancia li ach demanat perdo si li feyha res desplasent, ari cō si degues

a fer un grā crim, demana linfant. E Briselda ab cara e coratge dess⁹ ditz pres entrels braços sō fill bell e fort gracios, no tant solament p ella amat, mas per tots aquells quil auien vist e hoit nomenar, e faēti lo senyal d la creu en lo front e beneyntlo axi con auia fet de la filla, e sguardāt lo gran stona e besant aqll, sens lagremes ne sospirs donal al algotzir dessus dit, diēt li: ¶ Uet affi mō fill, fe dell so que tes manat, mas de una cosa te prech, q̄ si fer se pot no iaq̄sques maniar a les besties saluatges ne a ouceyls los delicats membres de aquest tant noble infant. ¶ Apres lo algutzir sen torna ab linfant a son senyor dient li les coses dessus dites, en lo qual se mereuella molt e tant fort, que sino con ell era cert de la gran amor que Briselda auia a sos fills, per poch aguera auda sospita que aquesta fortaleza femenil no partis de enozma crueltat. E apres tremes lo dit infant per lalgotzir a Bolunya, axi con auia fet de la filla.

Cots los dess⁹ dits experimēts e exiplis de benuolēsa e fe cōiugal poguerē auer bastat a Galter: mas molts homens son qui nos saben lezar e abstenir de la cosa pusq̄ la han comēlada, ans continuāt aqlla perseneren en lur proposit. ¶ Apres Galter continuament contemplaua e gordaua sa muller sis

X Ystoria de Ualter

mudaua per so q̄ li auia fet, e null temps pogue conerex en ella alguna mutacio, mas de die en die la trobaua pus feel e ab maior affectio enues ell, ari que abdosos semblauen de hun coratge, car la muller, ari con deffus auem dit, no volia ne auozria alguna cosa sino ari con a son marit plahia. ¶ **P**och apoch se comença scampar mala fama d'Ualter, ço es assaber q̄ ab crueltat e duricia inhumana, pergo con se penedia del baix e humil matrimoni q̄ auia fet ab Griselda, auia manat matar sos fills, car algũ no podia veure sos infants ne sabia hom hon eren: per la qual cosa Ualter qui solia esser tingut per sauï hom e noble, e solia esser molt car als seus sotsmeses, fo reputat a les gents per infamis e odios: e gens p' asso lo seu coratge nos mudaua nes enclinaua, ans procehia continuament ab sospitosa seueritat en la experiencia que auia comensada.

Qum apres la natiuitat d' sa filla fossen passats .xij. anys, ell tremes missatgers a Roma qui fessen semblant o fenyesse que aportassen lettres del Papa ab les quals fos mesa fama entrel poble que a ell era donada licencia per lo dit papa, que per repos e pau de ell e de ses gents, separat lo primer matrimoni pogues pēdre altra muller. La qual

fama con fos peruenguda a noticia de Griselda iom pens que la descòsola e li dona gran tristoz: mas ella no sen mogue gens, ans stech ferma ari con aquella qui de si matera e de so del seu auia ia ordonat una vegada e disposst, sperant q̄ manaria esser fet della per Walter, al qual ella sa persona e les sues coses auia subiugades e sots meses. ¶ Walter auia ja tremes a Bulunya a son cunyat pregantlo que li amenas sos fills. E la fama se escampa que aq̄lla donzella li amena uen que fos sa muller: la qual cosa s̄o cunyat feelment eragui. E amenantli la donzella que ia era d'edat de maridar, bella e excellent e d' bells ornamèts arreada, e amenāt ab ella son germa qui semblantment era de edat de .xij. anys, ab gran companya de nobles homens e cauallers, cert die p' ell ordonat comēça son cami. E entre tant Walter per so quen temptas sa muller, ari com auia acustumat, a maioz dolor e vergonya della feu la venir publicament denant gran partida del poble, e dixli: ¶ Hom adelitaua affats en ton matrimoni no gordāt lo linatge dō vens mas les tues costumes, e are segons q̄ veig tota gran fortuna es grā seruitut e gran subiugacio, car a mi no es legut de fer so que seria legut de fer a un laurador. Los meus vessayls me forsen e lo papa hi consent que io haie altra muller, la qual ia ve e sens dubte en breu hic sera, per que

Ystoria de Ualter

sta ab fort cor e dona loch a aqlla, e apoztaten
ab tu lo dot que hic apoztist. Tornaten a casa
de ton pare: no es fortuna en lo mon que dur
perpetualment a la persona. Ladonchs Bri/
selda respos: ¶ Senyor meu, tostemps sabi em
tingui per dit que être la tua magnitud e la mia
humilitat noy ha alguna propozcio, e tostemps
fuy certa que no tant solament era indigna de
esser ta muller, mas encara d'esser seruenta tua.
E iurte per Deu q̄ en aquesta casa tua de la qual
tu mas feta senyora, tostemps sō stada seruenta
dins mō coratge: perque daquest temps que he
perseuerat ab tu ab molta d'honor e mes que io
no mereria fas moltes gracies a Deu e a tu: al
sobrepus te responch que son aparellada ab bon
cor e alegra de tornarmen a la casa de mō pare,
e alla hon me nodri en ma puericia finit ma
vellesa e morir benaueturada e honorable vidua,
la qual son stada muller de tan noble baro cō tu
est. Jo de bon grat do loch a la nouella muller,
la qual placia a Deu q̄ en bon punt hic venga.
E pus a tu plau iom partesch d'assi alegrement:
mas con manes que mē port lo meu dot be veig
io quin es, e bem membre con io fuy despullada
de les mies vestadures en lo lindar de la porta
de mon pare, e apres que fuy vestida de les tues
vingui a tu: e lo meu dot no es stat altre sino fe
e nuditat. ¶ Et donques yom despull aquesta

vestadura e restituesch te lo anepl ab quē sposist: los altres anells, vestadures e arreaments los quals me auies donats, en la tua cambra son. ¶ Quia isqui de la casa de mon pare e nua hi tornare, sino quem par no sie digna cosa que aqst meu ventre en lo qual los fills que tu engenrist han stat, aparega nuu al poble: per que si a tu plau, e no en altra manera, te suplich caramēt que en preu de la mia virginitat la qual apozti affi e la qual no men apozt, me vulles lexar una camisa de aquelles que io solia vestir con staua ab tu, ab la qual pure cobrir lo ventre de mi qui solia esser ta muller. ¶ Dels ulls d' Walter cayē fort speffes lagremes e nos podia abstenir de plorar: e girant la cara detras ab paraules tremolants dix: ¶ Plau me que haies una camisa: e plorant partis denāt ella. Ladōchs Griselda se despulla totes les vestadures e romas solamēt en camisa e ab lo cap e peus nuus: e exi de la sua casa acompanyantla molta gent qui li plozauien detras dient mal de la sua fortuna.

¶ Griselda sens plorar ne dir alguna paraula mala sen torna a casa son pare. Janicula, qui tostemp les nupcies auia audes p sospitoses, e de les quals iames no auia sperat algun be, ans moltes vegades auia ymaginat que Walter nos tendria p

Ystoria de Walter

arreat s̄ auer muller de tant baix stament, e que aquella qualque dia con ne seria ugat gitaria de casa, auia stojat en hun loch desat de la casa la gonella aspra, grossa, squinsada e arnada que sa fiyla solia aportar: e oyt lo brogit que la gent feyha acompanyant Briselda, la qual sens dir alguna paraula sen toznaua, erili a carrera en lo lindar de la porta, e cobzi aquella mitg nua de la vestadura antiga. ¶ Per alguns dies la dita Briselda stech ab son pare ab meranellosa humilitat, axi q̄ en ella no podia hom conerex algun senyal de tristoz, ne que ella anyoras ne desigas la fortuna prospera que auia perduda, cō tostemps stant en la prosperitat agues viscut humil e pobze de sperit.

L comte de Panico se acostaua ia ab la dita donzella, e gran fama anaua per la terra s̄ les nouelles nupcies: e molta companya del dit comte era ia a Saluça, qui auia dit al marques lo iorn quel comte seria aqui. E Walter mana venir Briselda al palau, a la qual apres q̄ deuotament fo venguda deuant ell li dix: ¶ Jo he gran desig que aquesta donzella que hic sera dema a dinar sie reebuda honorablement, e los homens e les dones qui ab ella venen, e s̄blantmēt los meus qui seran en lo conuit, axi que sie feta honor a

casun de loch e de paraula segons sa dignitat: e io en ma casa no he fembres qui sien abtes en fer aço, perq̄ tu jasia no sies be vestida, qui sabs les mies maneres e costumes, pendras carrech de reebre e collocar les hostes segõs q̄ fer se deu. Ladonchs Griselda respos: ¶ No tant solament fare de bon grat, mas ab gran desig asso e totes aquelles coses que io sabre que a tu vendrà en pler: e mentre q̄ io visque no sere huiada nem anuiare de fer so que tum manaras. E encontinent a manera de una seruenta comensa de endressar lo palau e de parar les taules e los lits, e de amonestar les altres companyes que li ajudassen.

Ahora de tercia del seguent dia lo comte de Spanico vench, e tota la gent se merauella de la belleza e bones custumes de la donzella e del infant son ierma. E eren molts aqui los quals debien que Walter sauia ment e benauenturada auia cambiat, e q̄ are auia pus ioue e pus bella mullex e pus noble que debans, e que auria fort bell cunyat. ¶ E dementre quel conuit se aparellaua Griselda fo aqui continuament present, e sens que nos dona confusio ne vergonya de la defa Ventura que li era sdeuenguda ne s la vestidura squinsada q̄ vestia, eri a carrera ab alegra

d .iij.

Ystoria de Ualter

cara a la donzella, dientli: ¶ Senyora, be siats vos venguda: e puyt acolli be tots los altres.

¶ E dementre q̄ ella alegramēt acompañaua e reebia los conuidats ab plaments e graciosos paraules, e ordona lo palau en tal manera q̄ tot hom, specialment los strangers se mereuellauen con tan gran sauiesa e magestat de bones custumes se ama-

gauen ius tal habit, ella nos podia sadollar de loar en diuerses maneres la dita donzella e l'infant son germa. Ualter con tot hom se deuia asseure a taula giras ēuers Briselda, e ab clara veu denāt tots trahent sen quair scarn della dix: ¶ Quet par daquesta mia sposa, es assats bella e honesta: ¶ Cert hoc, dix Briselda, car io nom pens que en lo mon sen pogues trobar pus bella ne pus honesta, e si ab aquesta no has pau e tranquillitat e vida benauenturada, no pens q̄ ab altra en lo mon la poguesses auer. ¶ E placia a Deu que ari sie que ab ella visques ab pau longament: mas de una cosa te prech et amonest, que aquesta no vulles maltractar ari con has tractada l'altra, car aq̄sta es pus ioue e nodrida

pus delicadament, e nom pens que ho pogues
 ari soffrir. ¶ E Walter esgordant la alegria e
 constancia de Griselda la qual tantes vegades
 cruelment auia offesa sens raho, e auent pietat
 de la indigna fortuna que li auia feta soffrir, no
 ho pogue sostenir, e dix: ¶ D Griselda, affats
 es coneguda a mi e es prouada la tua amor e
 feeltat: e nom pens q̄ deus lo cel sie algu qui tāt
 grans experiēcies haie audes d̄ amor coniugal.
 E dient aquestes paraules, fort alegrament e ab
 gran cupiditat abraça la sua cara muller: la
 qual per la nouitat daquest fet staua vergonyosa
 e ari cō sis leuaua de dormir e agues somiat al/
 guna cosa desplasent: e dixli: ¶ Tu est solament
 ma muller, altra non he auda nen aure: sapies
 que aquesta quet penles que sie ma esposada es
 ta filla, e aquest quet penles que sia mon cunyat
 es ton fill. Are has cobrat enlēsps totes les coses
 que en diuerses partides cuydaues auer perdu/
 des. Jo vull que sapien tots aquells qui creyen
 lo contrari, q̄ yo not son stat impiados ne cruel,
 net he volguda condempnar, mas prouar: ne
 he volgut matar mos fills, mas amagar aq̄lls.

¶ Ynt aq̄stes paraules Griselda de gran
 guoyg torna mig morta, e per sobres
 de pietat eri quair fora de son seny, e
 ab alegres lagremes leras anar so/

Si de la ystoria.

bze sos fills, e abraçant aquells e fatigantlos ab besaments spessos banyals lurs cares ab piadosos gemegaments e sospirs. ¶ E encontrent les altres dones qui aqui eren despullaren alegrement Briselda daqñles pobres vestadures que vestia, e arrearenla de les sues vestadures acustumades e la ornaren fort altamēt e maravellosa. ¶ Aquí hac tota la gent gran guoyg e alegria: e en aqñll jorn fo feta maior festa e pus sollempne celebracio que no lo die de les noces. E puyt per molts anys visqueren abdosos ab gran pau e cōcordia. E Walter feu venir a casa sua Janicola sogre seu fort pobre, al qual ell no auia dat semblant quel preas res perso que no fos fet empatrament a la experiēcia que ell volia fer a sa muller: e feuli molt gran honoz e molt de be. ¶ Puyt colloca sa filla en magnifich e honest matrimoni: e apres sos dies lexa son fill senyor e successor de la sua terra.

¶ Deo gracias.

Ozna a escriure lo
arromangador daq̄sta ystoria a la desſus
dita Senyora Madona Yſabel.

A present ystoria,
Senyora molt graciosa, he
arromansada com pus pla he
puscut e he sabut, la qual en
esgordament del lati en que
Petrarcha la posa es fort
grossera. Mas yo ymaginant
que complauria a vos no he
recusat de demostrar la mia grossera ineptitut e
atreuimēt gran que he haut con he gosat parlar
apres tan sollempne poeta con aquell es, lo qual
viura perpetualment en lo mon per fama e per
e. j.

los insignes libres q̄ ha fets a nostra instruccio:
suplicat̄ vos, senyora, que la dita istoria vullats
creure ari cō es posada, car ari fo alla cō dessus
es dit: jatsia q̄ alguns menys creents e viciosos
diguen q̄ impossible es que dona del mon pogues
auer la pasciencia e constancia que de Griselda
es escrita. Als quals hom poria ben respondre q̄
ells tenen aquella opinio perço cō ymaginen que
affo que a ells es difficil sia als altres impossible:
car moltes dones son stades qui han hauda
merauellosa pasciencia, constancia e amor con/
jugal, ari cō fo Porcia filla de Lato quis mata
con sabe que Tarro marit seu era mort, e Ypsi/
cratea regina qui volch anar per lo mon ari
com axellada ab Nitridates marit seu, e moltes
altres coses les quals de present nom cur de
recitar. Suplich vos encara, senyora, **que mi
per enueyosos cōtra justicia maltractat vullats
auer per recomanat en vostres deuotes oraciōs:**
car nostre Senyor ha mes en vos tant de be, e
vos quen sabets tan virtuosamēt usar, que nom
pens que denant ell poguessets trobar repulsa de
res que li demanassets.

¶ Advertencia.

Per contribuir ab una recordança mes a la vinticin/ quena festa de l'instauracio dels **Jochs Florals de Barcelona,** hem fet estampar per primera vegada la present obra del coronat poeta lo solitari de Ualclosa, arro/ mançada per un dels palacians del rey **en Johan, l'amador de gentileza.**

Tant de bo que 'l llenguatge d'esta historieta exemplar esperoni 'l desig de conerex ètre moltes d'altres, les obres originals del vertidor de la matexa, un dls mes excelents de nostres filososfs y trobador ensemps, y un dels primers que se abelliren del Kenaxement.

Si les llengues de mes crit, per mes segles y mes inspirades plomes conveades, se afanyan a publicar ab tant d'escalf com es notori los ma/ nuscrits que les restan de l'Edat mitjana, ¿que no deuria ferse per estudiar l'idioma catala en les obres antigues que li romanen, vuy que se 'l veu dexondir del matzinat subet q̄ li esdevengue al rebre los afalachs de la Estampa novament trobada, que jathia arribas frissosa a nostres plages no pogue restaurarlo de sa dissort?

Hran mester hi ha de traure a llum consem-
blants testimonis si 's vol fer de durada l'actual
renarement. Vulla Deu que ari com la pacient
Grifelda recobra (segons compta la gesta) los
fillets del seu cor despuys de angorosa prova,
nostra llengua materna replegui los preuats lli-
bres per recordança del passat, gloria de llurs
autozs y guia dels qui gosan seguir llurs im-
mortals petjades a honra de la nostra terra y
major enaltiment de la mare Espanya.

**A est si tenim diverses obretes antigues pre-
parades que tantost seguiran al quadern que aci
conclou, si aquest es rebut ab la benvolença que
esperam dels triats llegidors a qui s'endrega.**

M. Aguilo y
Fuster

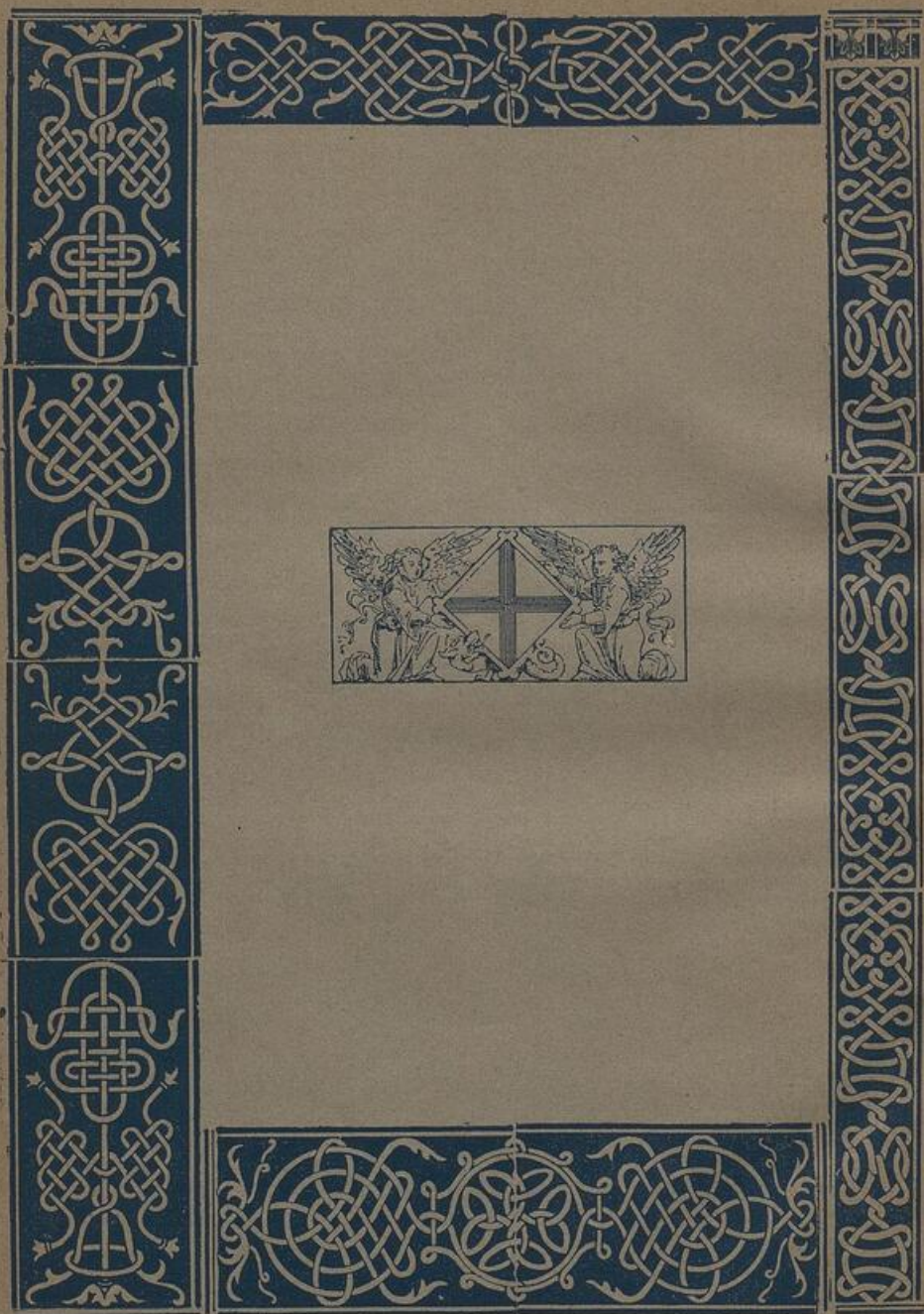
Mestre en Bay
Saber.

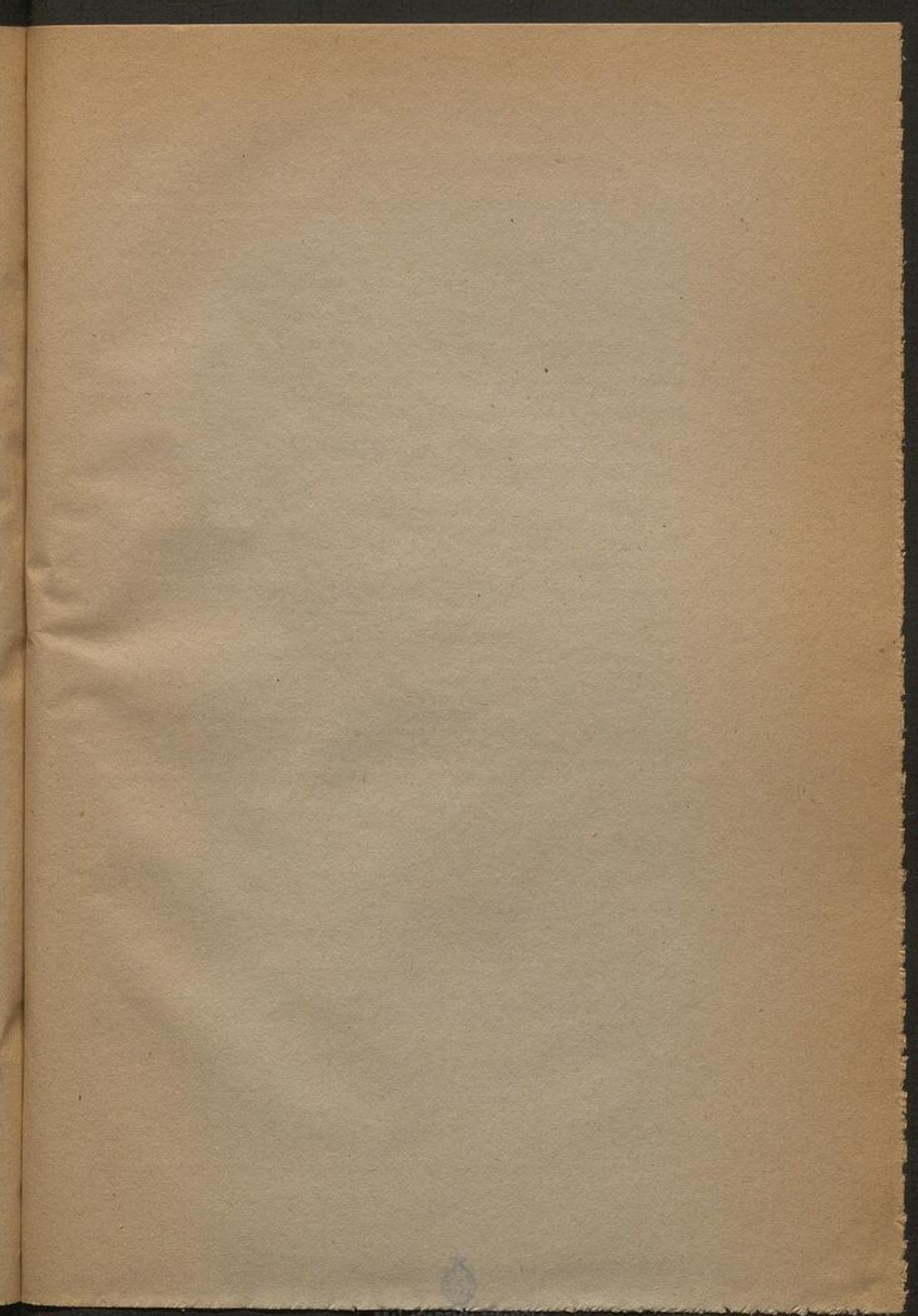

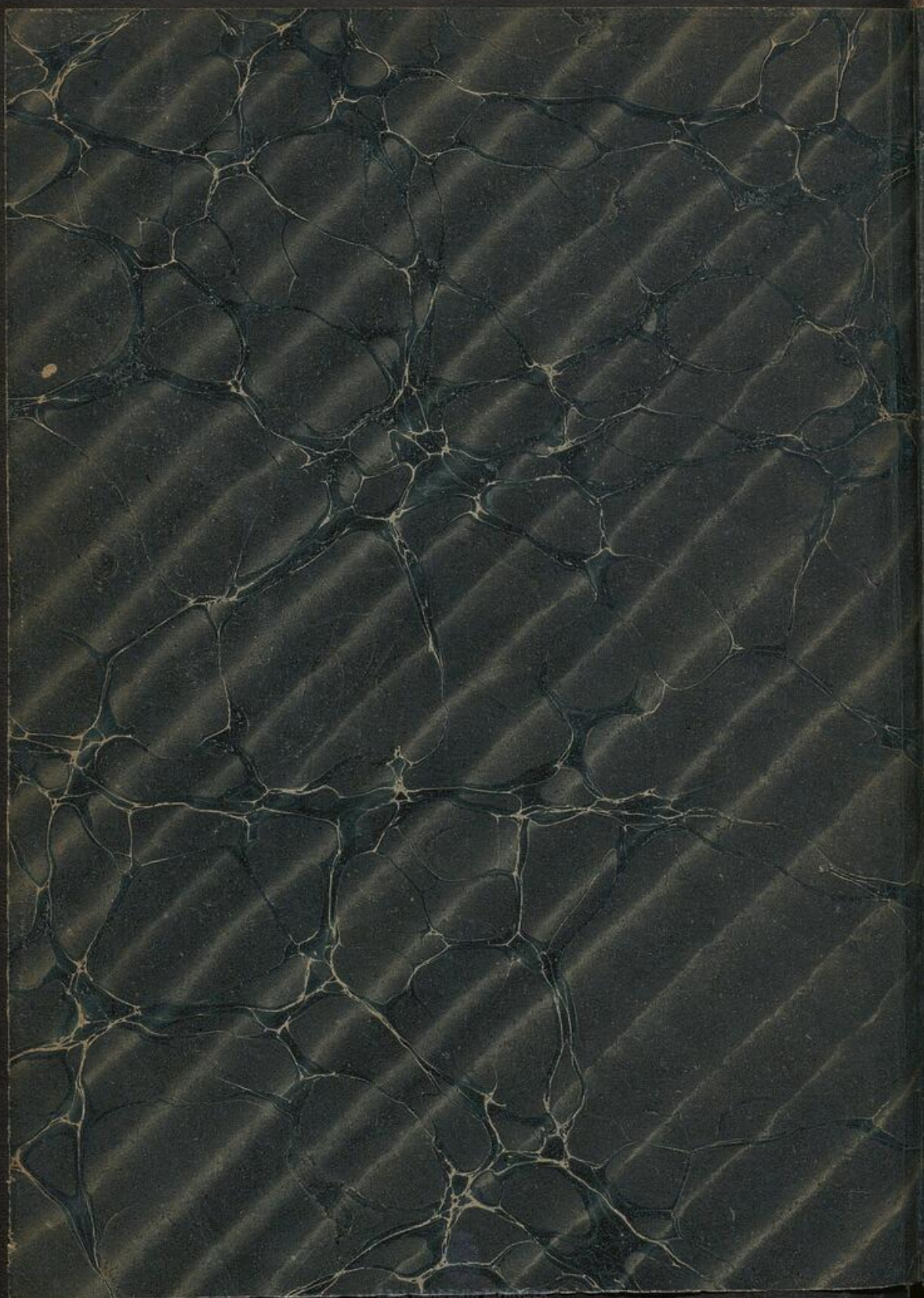

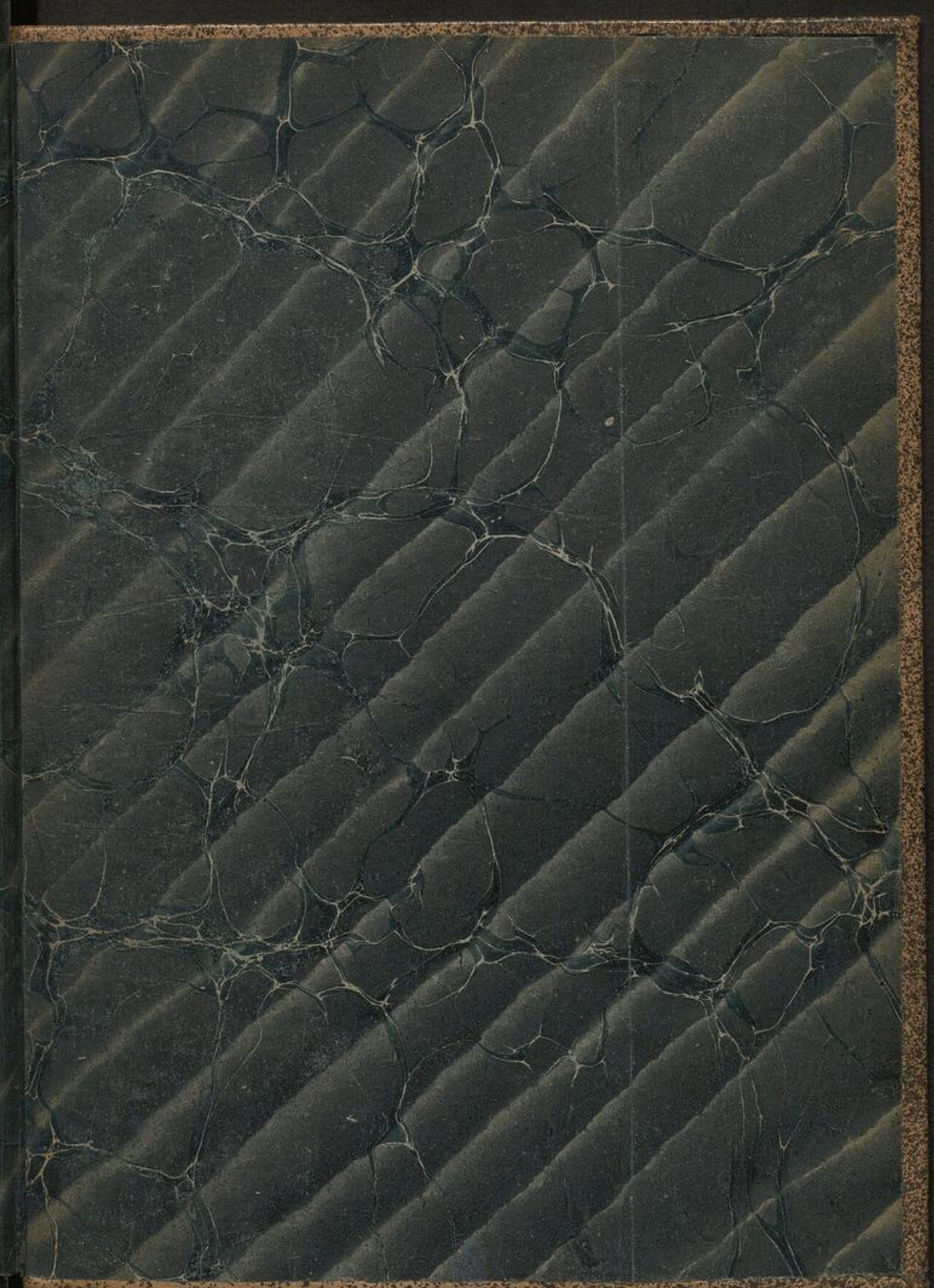

LIBRERIA
MAYOR
DE
MADRID
T.
D. B.

8
3